

Deze literatuurlijst is samengesteld door Elan en Vrouwendocumentatiecentrum de Feeks en bevat een selectie van publicaties over vrijwilligerswerk. Met een * gemarkeerde publicaties zijn te leen via www.defeeks.nl.

Baijens, A. ... [et al.], (red.) Meedoen in Breda: een droom van een stad.

DEN HAAG (VNG) 2010.
'Meedoen in Breda' is een project dat erop gericht is om een maximaal rendement te halen uit de dialoog tussen inwoners en de gemeente. In het boek worden de ervaringen met burgerparticipatie gepresenteerd. Een briefwisseling tussen ambtenaren, burgers, raadsleden en bestuurders vormt de leidraad. Door het experiment 'Meedoen in Breda' hebben bestuur, politici, burgers en maatschappelijke organisaties elkaar leren waar-deren. Door de methodiek van 'waarderend vernieuwen' zijn waardevolle ideeën en initiatieven ontstaan.

Beckers, J. en S. Cloudt

Hoe welzijn innoveert en hoe dat beter kan. BREDA 2011.

In dit essay zijn de auteurs op zoek naar innovatie in de welzijnssector. Ze vroegen een aantal topbestuurders uit de branche naar voorbeelden van wat volgens hen innovatie is. Vervolgens toetsten zij deze voorbeelden aan wetenschappelijke en praktische kennis over innovatie: het moet nieuw zijn, het moet geïmplementeerd zijn, radicaal breken met wat er al was, veel impact hebben en het moet je verder brengen met je missie. Conclusie: er zijn goede ideeën en er wordt veel gedaan, maar geen enkel project voldoet aan alle criteria. Het essay is alleen te lezen via www.welzijn-21e-eeuw.nl.

Berg, E. van den, P. van Houwelingen en J. de Hart Informele groepen: verkenningen van eigentijdse bronnen van sociale cohesie.

DEN HAAG (SCP) 2011.
Samen hardlopen met een groepje liefhebbers in plaats van lid te worden van een sportvereniging. Niet als lid van een ver-

eniging, maar als member van een internetforum contact met elkaar onderhouden. Informele groepen zijn wijdverbreid. Naar schatting een op de drie Nederlanders neemt er regelmatig aan deel. Een derde van de amateursporters is actief in een zelfgeorganiseerd verband met familie, vrienden of kennissen. Deze kleinschalige, losse en informele verbanden worden steeds belangrijker in de moderne maatschappij. In deze bundel worden ze onder de aandacht gebracht.

Boer, N. de en J. van der Lans Burgerkracht: de toekomst van het sociaal werk in Nederland.

DEN HAAG (RMO) 2011.

De welzijnssector heeft een onzekere toekomst: welzijnswerk heeft een legitimiteitsprobleem en staat voor grote bezuinigingen. In dit essay, dat in opdracht van de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling geschreven is, schetsen de auteurs een beeld hoe het welzijnswerk er over tien jaar uit zou kunnen zien. Zij pleiten voor een andere institutionele logica waarin burgers centraal staan.

Boss, E., W. Blauw en M. Alblas

Vrijwillige inzet 2.0, trendrapport vrijwillige inzet.

UTRECHT (MOVISIE) 2011.

Hoe gaat de vrijwilligerssector zich de komende jaren ontwikkelen? Wat zijn de trends en wat betekenen die voor het vrijwilligerswerk? Dit trendrapport beschrijft zes nieuwe trends voor de toekomst van de vrijwillige inzet. Waar zitten de uitdagingen voor de komende jaren? Waarmee kunnen of moeten gemeenten, professionele organisaties, bedrijven, vrijwilligersorganisaties, burgers en ondersteunende organisaties aan de slag?

Broeders, A. en DSP-groep (samenstelling)*

Duizend en één kracht: Het vinden en binden van allochtone vrouwen voor vrijwilligerswerk bij de sportvereniging. ZEIST / EDE (NISB) 2011.
Allochtone vrouwen - en dan vooral vrouwen met een islamitische of Hindoestaanse achtergrond - zijn vaak nog ondervertegenwoordigd in het vrijwilligersbestand van sportverenigingen. Er zijn veel allochtone vrouwen die wel vrijwilligerswerk willen doen, maar de weg ernaar toe niet kennen. Anderzijds hebben sportverenigingen vrijwilligers nodig, maar kennen zij de allochtone vrouwen niet. Deze brochure geeft tips en adviezen voor sportverenigingen die aan de slag willen met het werven en binden van allochtone vrouwen voor vrijwilligerswerk. De tips en adviezen zijn ook bruikbaar voor het werven van vrijwilligers in het algemeen.

Campen, C. van (red.)

Kwetsbare ouderen: landelijk beeld van de groeiende groep ouderen met meervoudige gezondheidsproblemen.

DEN HAAG (SCP) 2011.

De meeste ouderen voelen zich nog lang gezond en gelukkig. Een kleinere groep is op hoge leeftijd afhankelijk geworden van zorg en ondersteuning. In de overgang tussen deze twee groepen bevinden zich de kwetsbare ouderen. Voor hulpverleners, beleidsmakers, onderzoekers en ouderen zelf biedt dit rapport zicht op wat in de laatste levensfase kwetsbaarheid is en hoe deze zich ontwikkelt. Er is onder andere onderzocht welke zorg en ondersteuning kwetsbare ouderen ontvangen en voor wie dit ontbreekt. Het rapport wordt afgesloten met beleidsadviezen en een blik op de toekomst.

Dam, C. van en P. Vlaar

Handreiking professioneel ondersteunen: kwaliteitskenmerken van dienstverlening in de Wmo, versie 2.0.

UTRECHT, (MOVISIE) 2011.

Wanneer bieden professionals in zorg en welzijn de best mogelijke professionele ondersteuning aan burgers die ernaar streven optimaal te functioneren en deel te nemen aan de samenleving? Deze vraag stond centraal bij de ontwikkeling van deze handreiking voor sociaalpedagogische dienstverlening op de prestatievelden van de Wmo.

Dekker, P. en J de Hart (red.)
Vrijwilligerswerk in meervoud.
 DEN HAAG, (SCP) 2009.

De deelname aan vrijwilligerswerk in Nederland is internationaal gezien hoog en lijkt dat voorlopig ook te blijven. Er worden wel veranderingen gesignaleerd in de aard van het vrijwilligerswerk en de groepen waarin het zich concentreert.

Ontwikkelen zich inderdaad losere, meer geïndividualiseerde vormen? Hebben nieuwe Nederlanders een achterstand in vrijwillige inzet en gaan ze die dan inlopen? Dit zijn enkele vragen die in dit vijfde en laatste deel van de serie Civil society en vrijwilligerswerk aan de orde komen. Een keur aan onderzoekers van vrijwillig engagement in Nederland belicht in deze bundel vrijwilligerswerk in meervoud.

Dijk, U. van en N. Doğan - Altundal (red.)*

Ondersteuning aan allochtone mantelzorgers: een praktische handreiking aan beslissers, beleidsmakers, professionals en vrijwilligers in zorg, onderwijs en welzijn. Impulscahier 1. ARNHEM (ELAN, GOMA, SPECTRUM, ZORGBELANG) 2010.

Sommige groepen mantelzorgers lopen een gemiddeld groter risico om overbelast te raken. Dat is ook het geval bij allochtone mantelzorgers. Dat komt niet alleen door traditie, religie of

cultuur. Instellingen zijn vaak onvoldoende ingesteld op deze groep. Daarom heeft Elan, samen met drie instellingen uit Gelderland, een cahier opgesteld met allerlei tips & tools waarmee professionals in hun dagelijkse werk aan de slag kunnen. Elan, GOMA, Spectrum en Zorgbelang hebben in 2010 Impulscahier 2 uitgebracht, waarin jonge mantelzorgers centraal staan. Cahier 3, over ggz-mantelzorgers is in voorbereiding en komt in 2011 uit.

Duijvestijn, P.*

Goed voor elkaar met de basisfuncties: analyse van de basisfuncties vrijwilligerswerk en mantelzorg in het gemeentelijk beleid.

UTRECHT (MOVISIE) 2010.

Het landelijke meerjarenprogramma 'Goed voor Elkaar' (2009-2012) richt zich specifiek op het helpen van gemeenten bij het ontwikkelen van beleid ten aanzien van de ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers. Onderzoeksbureau DSP-groep is verzocht het programma te monitoren. Hoeveel procent van de gemeenten heeft de verschillende basisfuncties goed voor elkaar? Zijn er op dat punt verschillen tussen grote en kleine gemeenten? Welke samenhang tussen de basisfuncties is ontdekt? Dit rapport doet verslag van de nulmeting.

E-Quality*

Vrouwen voorstellen voor een Koninklijke onderscheiding.

DEN HAAG (E-QUALITY) 2008.

Veel vrouwen verrichten belangrijk werk voor de maatschappij, zowel via hun betaald werk als met vrijwilligerswerk. Het aantal vrouwen dat hiervoor een Koninklijke onderscheiding krijgt groeit elk jaar. In 2008 was een derde van de gedecoreerden vrouw. Voor 2009 streefde het kabinet naar een nog hoger percentage (zwarte, migranten- en vluchtelingen) vrouwen met een lintje. In deze publicatie bevat feiten en cijfers, informatie over de aanvraagprocedure voor een Koninklijke onderscheiding en een aantal good practices.

Hoogerwerf, P. en H. van Wingerden

Van dromen naar scoren: fondsenwerving door vrijwilligersorganisaties.

UTRECHT (FORUM / MOVISIE) 2008.

De kern van fondsenwerving is om goede maatschappelijke projecten te ontwikkelen samen met partners zoals de gemeentelijke overheid, het bedrijfsleven en fondsen. Hierbij is een goede voorbereiding van essentieel belang om te kunnen scoren. Fondsenwerving moet worden gezien. Kern van het boek is een stappenplan, waarin de lezer in vijf stappen leert hoe hij fondsen kan werven. Het stappenplan is voorzien van praktische tips en concrete voorbeelden, zodat de lezer meteen aan de slag kan.

Houten, M. van en A. Winsemius

Participatie ontward: vormen van participatie uitgelicht.

UTRECHT (MOVISIE) 2010.

Participatie is hot: de term wordt veelvuldig gebruikt door politici, beleidsmakers en vertegenwoordigers van burgers. Door de komst van de Wmo is aandacht

voor participatie een noodzaak voor gemeenten geworden. Achter het begrip participatie gaan verschillende werelden en idealen schuil. Dit boek zet de verschillende invullingen van het begrip participatie op een rij, legt verbanden en toont hoe gemeenten integrale participatiebevordering kunnen stimuleren. Vertrekpunt is het Participatie-wiel dat door MOVISIE is ontwikkeld. Participatie ontward is geschreven door diverse specialisten op het gebied van participatie en biedt 13 goede voorbeelden uit de praktijk.

Hurenkamp, M. en E. Tonkens
De onbeholpen samenleving: burgerschap aan het begin van de 21e eeuw. AMSTERDAM, (AUP / NICIS INSTITUTE) 2011.

Dit boek laat zien dat Nederland vol goede bedoelingen zit, maar dat het burgers en bestuurders niet altijd lukt om vorm te geven aan goed burgerschap. Het is niet zozeer dat burgers onwillig zijn, eerder onwetend en onhandig als het gaat om het in goede banen leiden van hun relaties en conflicten met medebewoners. Ook de overheid, bestuurders en beleidsmakers zijn vaak onbeholpen. De overheid nodigt bijvoorbeeld uit tot een dialoog maar verzuimt duidelijk te maken wat er mee wordt gedaan. Of de overheid stelt budgetten beschikbaar om burgers te activeren, maar vervolgens is het voor burgers onmogelijk om een aanvraag in te dienen. Dit roept dan weer agressie op bij de burgers en dat maakt bestuurders weer radeloos: ze bedoelden het immers goed. Onbeholpen burgerschap roept zo een onbeholpen overheid op en omgekeerd. Goed burgerschap moet beter, maar de voortgang schuilt in kleine stappen.

Literatuurlijst

Lub, V., A. Sprinkhuizen en R. Cromwijk

WMO Trendrapport 2010: het spel op het maatschappelijk middenveld.

UTRECHT (MOVISIE) 2010.

In 2010 ging de Wmo zijn vierde jaar in. Zijn burgerorganisaties al meer betrokken bij de Wmo? En hoe staat het met het spanningsveld dat professionele organisaties enerzijds worden aangespoord om samen te werken en anderzijds via openbare aanbesteding met elkaar de concurrentie moeten aangaan?

Ooms, I., J. Jonker en A. van der Torre*

Werken en weldoen: kiezen voor betaalde en onbetaalde arbeid. DEN HAAG (SCP) 2009.

De Nederlandse regering wil participatie op de arbeidsmarkt en in de samenleving bevorderen. Om de haalbaarheid daarvan te analyseren is een model ontwikkeld dat de keuzen voor tijdbes-

teding verklaart. Er zijn zes categorieën tijdbesteding onderscheiden: betaalde arbeid, huishoudelijke taken, zorg voor kinderen, vrijwilligerswerk (inclusief mantelzorg), vrije tijd en persoonlijke tijd (inclusief slapen). Daarbij is rekening gehouden met een tijdrestrictie van 168 uur en met de onderlinge afhankelijkheid tussen de verschillende activiteiten.

Regenmortel, T. van

Zwanger van empowerment: een uitdagend kader voor sociale inclusie en moderne zorg.

EINDHOVEN (FONTYS HOGESCHOOL) 2008.

In haar oratie gaat Van Regenmortel in op de positie van de kwetsbare groepen in onze samenleving en hoe zorgverlenende instanties met hen om moeten gaan. Ze pleit voor een gedeelde verantwoordelijkheid voor het oplossen van sociale problemen.

Tonkens, E., J. van den Broeke en M. Hoijsink

Op zoek naar weerkaast plezier: samenwerking tussen mantelzorgers, vrijwilligers, professionals en cliënten in de multiculturele stad.

DEN HAAG (NICIS INSTITUTE) 2008.

Lokale overheden hebben met de invoering van de Wmo de taak vrijwilligerswerk te bevorderen, mantelzorgers te onder-

steunen en een deel van de thuiszorg te regelen. Er is aandacht voor gemengde netwerken, (allochtone) familienetwerken, professionele netwerken en spijzorgnetwerken. Het boek is doorspekt met citaten uit interviews met betrokkenen.

Uyterlinde, M., K. Neefjes en R. Engbersen

Welzijn versterkt burgerschap: handreiking met als doel het stimuleren van vrijwillige inzet c.q. actief burgerschap.

UTRECHT (MOVISIE) 2007.

Handreiking ten behoeve van gemeenten, maatschappelijke organisaties en actieve burgers met als doel het stimuleren van vrijwillige inzet c.q. actief burgerschap. De handreiking is geschreven op basis van een brede verkenning van de snijvlakken van welzijn met wonen, zorg, onderwijs, leefbaarheid en veiligheid.

Kan ik mijn project voordragen voor de **Hasan Kaynakprijs**?

Klopt het dat de laatste **GIA-bijeenkomst** over participatie en vrijwilligerswerk gaat?

Ik zou graag een **Integratiemonitor** willen hebben voor mijn eigen gemeente.

Ons **Kulturhus** loopt behoorlijk goed, maar ik zou nog wat meer verbinding tussen de deelnemende organisaties willen zien.

Een training **interculturele communicatie**: wat levert dat mijn multiculturele team op?

De activiteiten die wij organiseren lopen als een trein. Nu nog een manier vinden om een **divers team** van jongeren bij de bestuurlijke kant te betrekken.

Op de hoogte blijven?

Kom langs op onze website www.elanexpertise.nl

Neem een abonnement op onze **nieuwsbrief**

integratie
participatie
emanent
elan
EXPERTISECENTRUM